

Шочмо эл, порылык да чын верч!

Б У Д Ъ ★ Г О Т О В

28-ше (3779) №,
2026 ий 17 июль,
кугарня

0+

Мде лий

1933 ий 1 февраль годсек лектеш

Пайдале кенгеж каныш

«Түнямбалне йолташ улогын, пеш сай», – тыгай ўжмаш почеш Марий Элыште «Марий кенгеж Движение Первых дене пырля» уремысе фестиваль йоча-влакым иквереш чумыра. Тудо Марий Элым Вуйлатыше Юрий Зайцевын темлымыш почеш эртарыме «Марий кенгеж» проектше радамаште илышыш шындалартеш.

Школ, түрлө рүдер, тоштер, книгагудо да вес төнеж-влак йоча-шамычлан ятыр пайдале мероприятийым 31 август марте темлат. Теве Советский посёлкысо йоча рүдö библиотеке «Лето с книгой на скамейке» акцияым эртарен.

– Книгагудо пашаен-влак йоча модмо кумдыклаш лектыныт. Пеленышт книга-шамычым налыныт. Агния Бартон почеламут сборниклаже изирак икшыве-влаклан поснак келшен (**снимкыште**). Ятыр почеламутшым наизусть каласкаленыт, – ойла книгагудо вуйлатыше Н.В.Ямщикова.

Кенгеж каникул годымат книга-влак шөрлыкыштö пуракангын огыт шого. Икшыве-шамыч сылнымут произведенийлам, газет ден журналлам лудыт, у тунемме ийлан ямдылалтыт.

Фотом книгагудын архивше гыч налме.

Медведево район
Шуко профилян лицей-
интернатыште тунемше-
влак финалыш
лектыныт.

3

Родо-тукум коми
калыкын түвыраже
нерген «Келшымыш
кўвар» лаштыкыште
лудса.

5

Мо тыгай коля
йўштымужо? Тиде
да моло йодышлан
вашмутым «Мўкшиге»
ямдылен.

6

Фотосүрет шарныктара

Совет фотограф Е.А.Халдей лүмеш «Без срока давности» фотоальбомым ямдылыме всероссийский конкурсышто Марий Эл гыч кок паша сенгыше радамыш лектын. Тагасымашке Российын 66 регион-жо гыч 575 паша пурен. Тышеч 82-шо поснак ойыртемалтын.

«Осуждение военных преступлений, преступлений против мира и человечности, совершенных нацистами и японскими милитаристами в годы ВОВ (к 80-летию начала Международного военного трибунала для дальнего Востока и 80-летию завершения Международного военного трибунала в Нюрнберге)» теме дене кылдалтше йыжынгыште Советский район Ронго школышто тунемше-влак Александра Степанова, Полина Глушкова да Софья Таныгина ончылно лийыныт. Вуйлатышышт – Н.В.Шабалина. «Культурный геноцид на оккупированной нацистами территории Советского Союза в годы ВОВ» тагасыште 2-шо номеран Кужэнгер школышто 9-ше «А» классым тунем пытары-

ше Мария Швецова (снимкыште) ойыртемалтын.

– Историйым шымлаш келша. Интернетыште түрлө уверым лаштыклымем годым Кугу Ачамланде сар жапыште шаланен пытыше Новгород олан фотожым верештынам. Тиде ты кумдыкын эртыкшым шергал лекташ кумылан ден. Уверым тошто газетлаште, олан архившын сайтыштыже, военный альбомышто кычалынам. Тыге «Новгород, что же с тобою сделали?» паша шочын. Наставником Людмила Евгеньевна Аблиновалан полшымыжлан, историй деке шуман ден моштымыжлан тауштем, – оила Мария.

Оля МАЙКОВА.

Фотом еш архив гыч налме.

Пайдале кенгеж каныш

Тўналтышыже – 1-ше лаштыкыште.

Кужэнгер район Йўледўр кыдалаш школышто гын, шуко мероприятий шочмо кундемем шымлымашлан пўлеклалтын. Мутлан, ик мастер-классыште висвис гыч вуйшўдышым ышташ туныктеныт (снимкыште). Весыште, түрлө кушкылым поген, нуным буква семын тодыштын, «Марийское лето» муткылдышым чоҗеныт. Тыгодым кушкыл-влакым шымленыт.

– Йоча-влак дене пырля кажне кушкыжмын погынена. Вашлиймашым чолга тунемше-влак эртараш полшат. Тыге нуно лидер

койышыштым вияндат, шке йырышт калыкым чумыраш тунемит, икте-весылан ваш энгертен пашам ыштымын кўлешлыкшым шижит, – палдара директорын воспитаний паша шотышто алмаштышыже З.А.Казанцева.

«Марий кенгеж Движение Первых дене пырля» фестиваль йоча-влаклан кенгеж канышым пайдалын, шарнымашеш кодшын эртараш, шинчымашым погаш, капкылым шуараш полша.

Оля МОШКИНА.
Фотом школ архив гыч налме.

7-17 ияш улат да Йоча художественный школышто тунемат гын, «Симфония цвета» V тўнямбал йоча сўрет конкурсыш ушно. Йодмашым 15 сентябрь гыч пуаш лиеш. Тўрыс увер – glinkaschool.spb.ru сайтыште.

Кумдан чапланыше путешественник, шанчызе Н.Н.Миклухо-Маклайын шочмыжлан 180 ий темме лўмеш «Ожившая история: по следам Миклухо-Маклая» тунемме да сотемдарче проект шке пашажым тўналын. Ушнаш кумылда уло гын, mikluho-maclay.org сайтыште – тичмаш увер.

«Медиакласс в ТАСС 5.0» всероссийский конкурсышко тунемме ден студент-влак ушнен кертыт. Йодмашым 1 сентябрь марте пуыман. Конкурс нерген положенийым disk.yandex.ru/d/-SIGhzGp ссылке дене ончаш лиеш.

С.Г.Чавайн лўмеш Калыкле книгагудышто кок выставке уна-влакым вуча. Сўретче Наталья Головинан да «Ямде лий» газетын ончычсо сўретчыже Фаина Лебедеван пашашт-шамычым ончаш лиеш. Кенгеж мучаш марте миен толаш вашкыза.

30 августышто Волжск олаште «Местные» оласе мурсем фестиваль икымше гана эртаралтеш. Тушко еш дене ушныман. Тўрлө мастер-класс лиеш. Артист, поэт, мурышо да куштышо коллектив-влак куандараш тўналыт.

Марий Эл гыч самырык радист-влакын командыже радиоспорт дене Российын первенствыштыже кумшо верым сенген налын. Анна Александрова ўдыр-влак коклаште сенгыше лийын, а Данила Василенко рвезе-шамыч коклаште – кокымшо.

Ончыкылыкштым шке чоҗат

Юлия Хохлова, Варвара Канашина, Виктория Козлова, Анна Кужнурова ден Камилла Басырова (снимкыште) Медведево районысо Шуко профилян лицей-интернатыште 11-ше классыш вонченит, тунемше-влак советын еҥже улыт. Камилла – вуйлатыше, Варвара – алмаштышыже.

Чолга ўдыр-шамыч лицейын илышыжым уэмдаш да тунемше-влаклан шинчымашым погаш онгай лийже манын тыршат, түрлө проектым илышыш шынҗарат. Нунын паша лектышышт – шинча ончылнак: конкурслашке ушнен, сенгымашке шуыт. Шукерте огыл «Территория УСПеха» всероссийский конкурсын финалышкыже лектыныт. Ты таҥасымаш йоча-влакын школ илышым вуйлатен

моштымыштым вияҗдаш виктаралтын. Түрлө регион гыч тунемше-шамычын эн сай советыштым ойыренит. Конкурс икмыняр йыжыҥан лийын. Тушко ушнаш йодмашым пуымо годым ўдыр-влак советыштын пашашт нерген видеовизиткым ямдыленит. Кокымшо турышто шке сомылышт нерген видеоролик гоч каласкаленит. Түрлө направлений почеш шуктым пашаштлан акым пуэныт, тунемше-шамычын кангашыштан энгертенит да лицей илышым вуйлатыме шотышто ончыкылыклан программым ямдыленит.

– Отборочный этапым эртыме годым тунемше-влак советыштын виян велжым пален налыныт да нелылыкым палемденит. Түрлө мероприятийым эртарымашке йоча-влакым утларак ушненыт. Лицей илышым ойыртёмалтшым да виянракым ыштыме шотышто

икшыве-шамыч шкеак кангашым пуэныт, – оила тунемше-влак советын педагог-кураторжо, директорын воспитаний шотышто советникше Людмила Гусева.

«Свой-среди-своих» кангаш сай лектышым ончыктен. 9-ше классыште тунемше кажне йочан 11-ше класс гыч наставникше уло. Нунын тунемме профильышт икгай: лекше йодышым рашемдаш куштылгырак. Тыге 9-ше классыште шинчымашым погышо-шамыч экзамен деч лўдмыв чарненыт, кугурак ийготан иза-ака-влак дене вашкыл пенгыдемывн.

Лицейысе медиаций службын сомылжо онгай. Тушко 9-11-ше класслаште тунемше-влак ушненыт. Икте-весе коклаште лекше умылыдымашым шке гыч решатлаш тунемывт.

«Атлас профессий» направлений почеш класс шагат жапыште профориентаций сынан вашлиймаш лиеш. Выпускник-шамыч шке пашашт нерген каласкалат. Тыге вашкыл пенгыдемеш, 9-11-ше класслаште тунемше-влаклан чын корным ойыраш йўн пуалтеш.

Конкурсим иктешлыме почеш, Шуко профилян лицей-интернатысе тунемше-влакын советше 30 финалист радамыш лектын. Иктешлымаш Москошто «Выбираем будущее» российысе слёт радамаште эртаралтеш. ўдыр-влак проектыштым аралаш тўналыт. Нунылан сенгымашым тыланена.

*Людмила ГРИГОРЬЕВА.
Людмила Гусеван фотожо.*

Июнышто школ пелен лагерь пашам ыштен. Тудо коло ик кече шуйнен. Кумло йоча коштын (снимкыште), нунын радамаште мыят лийынам. Кажне эрдене зарядкым ыштенна, куржталынна. Эр кочкыш деч вара воспитатель-влак түрлө мероприятийым эртареныт, туныктеныт. Вўд воктене, корнышто, янлык-влак дене вашлийме годым шкем кузе кучаш кўлмў нерген палдареныт.

Походыш мийыме ик эн куанле лийын. Лишне ўлшо энгерым, пўям,

Весела да онгай пагыт

коремлам шымленна. Арулык нергенат монден огынал. Кумдыкым куштыра деч эрыктенна. Ик кечын Агрыз олашке экскурсий дене миенна. Бассейныш пуренна. «Кичке-Тан» заказникиште шордо фер-

ме шарнымашеш кодын. Тылзе жапыште ме шер теммеш каненна да капнам шуаренна.

*Максим УСМАНОВ.
Татарстан, Агрыз, Буймо.
Фотом школ архив гыч налме.*

Йўрлан йывырте

Кө йўрым ок йорате? Мый гын тудлан моткоч йывырте. Яндар вўд асфальтысе пуракым мушкеш, шудым утыр ужарта, пакчасе кушкылым писынрак кушта, лозангда. Йўр деч вара южшо могай! Урем гыч пұрымет ок шу.

Тений йўр чўккыдын йўреш, садлан пакчасе кушкыл пеш писын лозангеш. Шўкшудат вашке кушкеш. Йыранлаште тудым кўрын веле шукто. Йўрын сай да уда могыржат уло. Пўртўслан чылажат кўлешан.

Алина СУББОТИНА.
2-шо номеран Морко школ.

Тумто-влак

❖ Айдеме огыл – ош тувыран; чонжо уке, вурсет – шортеш.

•лж

❖ Чодыра покшелне шем шорык коваште кеча.

•одгоп

❖ Чондымо – вўран.

•негоп

Чодыра илышым шымленыт

«Весёлый Муравейник» школ пеленысе лагерь эртыме годым ме, «Берендей» школ лесничествын чолга енге-влак, йоча-шамычлан профорIENTATION сынан пайремым эртаренна. И.Г.Порфирьеван вуйлатымыж почеш ныл станцийым ямдыленна. 1-4-ше класслаште тунемше 97 ўдыр-рвезе чодыра паша дене кылдалтше профессий-влак нерген пален налаш шкешотан путешествийыш тарванен (снимкыште).

Тунемше-шамыч «Лесовод» станцийыште, нўшмым да укшым ончен, пушенгын лўмжым пален налыныт. «GIS-специалист» станцият онгай лийын. Йоча-влак шкеныштым детективла шижыныт. Спутникысе снимке полшымо дене чодырам руымо верым, закон почеш огыл чонгымо корным муыныт. Чодырасе илышым сандалык гычат эскерат улмаш! А «Инженер леса»

станцийыште чодырасе пожарым йўрташ тунемыныт. «Лесничий» станцият ойыртемалтше лийын. Куткышуэм шалатыме гын, кузе полшаш? Пушенге шўмым кўзў дене коркалыме гын, мом ышташ? Нине да моло йодышлан вашмутым муыныт.

Иктешлымеке, эн чолга ўдыр-рвезе-шамычлан грамот ден пўлекым кучыктенна. «Чодырасе профессий-влак» буклетым пўлекленна. Пайрем мучаште ужар лышташ дене сўрастарыме плакатым онченна. Кажне лышташыште тыге возымо: «Мыланем онгай лийын, эше шуко пален налнем». Тугеже йоча-влак чодырасе профессий нерген палдарымына пайдале.

Полина ЦЕТОЛЕВА.
Марий Турек школ.
Фотом школ архив гыч налме.

Тумым куштена

Май тўнгалтыште класс дене походыш миенна. Ик тумо йымалне нерешташ тўнгалше ятыр тумлегым (тумакайым) верештынна. Каласыман, мемнан кўндемыште ты пушенге шуэн вашлиялтеш. Садлан тумлегым погаш да шындаш кутырен келшенна. Тыгак ыштенна. Ончыч классыште келшыше атыш шынденна (снимкыште). Тумлеге писын нерештын, росота койын кугемын. Кенгеж канышыш кайыме

деч ончыч изи тумо-влакым школ пакчаш кусарен шынденна. Йўран игечылан кўра сайынак ылыжыныт. Кызыт 21 пушенге вийым поген, одарланен кушкеш. Вес ийын ме нуным вес верыш кусаренна. Шке шындыме пушенгынам ик жап гыч куанен ончаш тўнгалына манын шонем.

Каролина ЯКАРОВА.
Татарстан, Агрыз, Буймо.
Фотом школ архив гыч налме.

2026 РОССИЙ КАЛЫК-ВЛАКЫН
ИКОЯН УЛМО ИДАЛЫК

Лаштыкым
Оля МАЙКОВА
ямдылен.

Палаш онай

Коми калык ик-мыняр түшкалан шелалтеш: коми-зырян, коми-пермяк, коми-язвин-влак. Коклаштышт түвыра да йылме ойыртэм палдырна.

Республикын рүдолаже – Сыктывкар.

Чотышт – 400 түжем утла ег.

Өрыктарыше кү менге

Маньпупунёр – Коми Республик Троицко-Печорский районышто верланыше пүртүс памятник, 30-42 метр күкшытан шым кугу кү менге. 200 миллион ий ончыч нун олмышто курык-влак лийыныт, манит геолог-шамыч. Мардежлан, йүрлан, лумлан да ятыр вес амаллан көра курык мушкылтын, иземын, менгым ушештарыше ораш савырнен. 2008 ийыште тудым Российын шым өрыктарыше верже радамыш пуртеныт.

Калыкмут

- ❖ Кугыенгын кажне мутшо – калыкмут.
- ❖ Шошым мален эртарет – шыжым йокрокланаш тўналат.
- ❖ Ош тўня кумда.
- ❖ Шкендым кугу колла шижат.

Тўвыра поянлыкым пайрем арала

Коми калык шудо ыштыме жапыште Луд (олык) пайремым пайремла, самырык-влак «Кўйдыс» (нўшмў) этнофестивальыш ий еда погынат, кол когыльылан пўлеклалтше «Черинянь гаж» фестивалыымат моткоч йўратат.

Мыланем «Гажа Валяй» келша. Ты муткылдыш «весела мунчалтымаш» манын кусаралтеш. Ўярня арнян пытартыш кечынже эртаралтеш. Тудым Сысольский район Визинга селаште кумдан палемдат. Изижат-кугужат калык вургемым чият. Ўдыра-маш-влак сарафанышт ўмбака ончылсакышым ўшталыт. Пўрьен-шамычын тувырышт «дўрўм»

маналтеш, йолашышт – «гач». Тений ме, йоча-влак, **(снимкыште)** «Гажа Валяй» кечын калык мўрым йонгалтаренна, куштымашым ончыктенна. Ты кечын тамле кочкыш дене сийлен: мелна, кышал (кисель), ляз (кисельым ушештарыше йўйыш), шанежке. Пытартышыжым тўрлын кўзштыныт, паренге, торык, пўчыж але морошка дене. Мый пўчыжаным йўратем. Тыгайым ешыште кажне пайремлан ямдылена. Мыйт ышташ тўнемам.

Кристина КОЛИПОВА.
Коми, Сысольский район,
Межадор села.
Фотом еш архив гыч налме.

Йомакысе герой

Коми калык фольклор моткоч поян. Легенде ден преданийласе икмыняр герой дене палыме лияш темлем. Сўретыште кўм ончыктым, палыза.

Пера – онар, сарзе. Тудын аваже – Парма, тайга. Пелашыже – кечын ўдыржў Зарань.

Йиркап – юзо ечын озаже. Шке калыкше верч шогышо патыр.

Ѓма – вуверкува. Мутшым кайык ден янлык-влак колыштыт. Чодырасе суртшо руш вуверкуван гай – чыве йолан.

Кўрт-Айка – юзо виян, кўртнў чиеман опкын пўрьен. Степан Пермский нерген легендын геройжо.

Бўрса – чодыра оза. Кайык семын чонгештыл мошта. Южгунам пўрдшў мардеж семын айдемылан конча.

Олыся – суртводыж. Туткар деч арала. Озавате-влак поремдаш манын, шолтым, шўр, шопо ковышта да кол когыльы дене «сийлат».

Гундыр – икмыняр вуян йомакысе онар. Вўдыштў, мланде йымалне, курыкышто але каваште ила.

Тул модыш огыл

Кенгеж – вучымо каныш. Йоча-влак южгунам сур-тышто кугыен деч посна жапым эртарат. Тыгодым түткө лийман, тул дене модман огыл.

- Шырпым, зажигалкым ида кучылт. Ты күлешан арвер изирак-шамычлан койдымо верыште аралалташ.
- Электроприбор-влакым чүктен ида кодо. Пöрт гыч лекме деч ончыч розеткым тергыза.
- Чия деч кодшо, аэрозоль ате-влакым ида ырыкте.
- Кукшо шудым, тополь мамыкым ида йүлалте. Ты паша энгекеш шуктен кертеш.
- Пиротехникым ида кучылт.
- Тул ылыжмывм шекланенда гын, кугыенлан каласыза. Тыгодым пошкудымат үжаш лиеш. Лишне иктат уке гын, **101** але **112** номер дене пожар службыш йынгыртыза. Адресым, мо йўлымым да фамилийдам раш каласыза.

Вүд, юж да кече – тазалык пече

Ух, могай сай шокшо игече годым вүд воктене юарлаш. Ёдыр-рвезе-влак, йўштылаш кайыме годым ты ой-кагаш-влакым шотыш налза.

- Палыдыме пўяште йўштылаш ок йөрö. Лўмын келыштарыме верым ойырыза.
- Кугыен деч посна вўдыш ида пуро.
- Торашке ийын ида кай.
- Кочмо деч вара 1,5-2 шагат гыч веле йўштылман.
- Кап чот ырыме годым вўдыш вигак ида пуро.
- Вуйчием нерген ида мондо.

Коля йўштымужо – осал чер

Роспотребнадзорын Марий Элысе виктемжын увертарымыж почеш, тений вич тылзе жапыште регионышто вергылан зияным ыштыше коля йўштымужо (ГЛПС) дене 23 ег черланен. ГЛПС – ханта-вирус пижмылан көра виянше пўсö инфекциян чер. Вирусшым тўн шотышто грызун-влак шаркалат.

Айдеме хантавирусным чодыраште саска ден понгым погымо,

пўртўсыштö каныме, сад-пак-чаште, ял да чодыра озанлык пашаште тыршыме годым авалта. Коля йўштымужо дене черланыме годым температур 38-40 градус марте кўза, шўргö, шўй да капкылын кўшыл ужашыже йoшкаргат. Нер гыч вўр йoгаш тўнгалын кертеш, мўшкыр ден шылыж тургыжландарат. Черланаш огыл манын шотыш налза:

✓ Кочкышым сайын петырыме атыште кучыза, йўдлан паке-тыш опытыза.

✓ Пöртыштö але дачыште ик арня веле лийын огыдал гынат, илыме верым эн ончыч сайын южтарыза. Чылажымат хлор негызан препарат дене мушса, а кўмыж-совлам эше шолшо вўд дене когартыза.

✓ Пўртўсыш поход дене лекме годым чара мландан але кукшо ошман кумдыкым ойырыза. Шудо я олым каваныш, озадыме омашыш, кудалтен кодымо оралтыш малаш ида пуро. Палаткыште верланыме годым чыла вишым петырыза.

✓ Кочмо деч ончыч кидым шовын дене мушса.

✓ Пўртўсыштö вўдым шолтыде ида йў.

✓ Кўмыж-совлам мландыш, шудыш, пундышыш да монь ида опто.

✓ Черланымым шижмек, жапым шуйкалыде, врач деке кайыза.

Йолешке, түткө лий!

Марий Элыште ийготыш шудымо ўдыр-рвезе-влак дене лийше корно туткар пытартыш жапыште шукемеш. Идалык тўнгалтыш гыч витле утла корно туткарыште 60 утла икшыве сусырген. Кенгеж каникулын икымше тылзынже ийготыш шудымо шым йолешке да тынараке самырык пассажир, тўрлö автотранспортым виктарыше куд йоча ДТП-ыш логалыныт.

- Корным лўмын келыштарыме верыште але светофорышто вончо.
- Корным вончымо годым иктаж-мо камвозын кодын гын, тудын деке вигак ит пöртыл. Светофорышто уэш ужар тўс чўкталтымыв вучо.
- Вургемыште светоотражающий наста лийлаш. Лўмын ке-

лыштарыме брелокым, кидшерым пижыктымат келшен толеш.

• Велосипед але самокат дене кудалын, корным вончаш ок йөрö. Транспортдам корно вес могырыш шўкен нангайман.

• Асфальтыште але тудын лишне ит мод.

• Йолгорно уке гын, кугорно деч тораштырак ошкыл.

Лаштыкым Оля МАЙКОВА
ден Людмила ГРИГОРЬЕВА ямдыленит.

1770 ий 18 июльышто Петр Александрович Румянцевын вуйлатыме руш армий Ларга энгер воктене крдалмаште турко армийым кырен шалатен.

1240 ий 23 июльышто Александр Ярославович князьын вуйлатымыш почеш руш воин-влак Нева энгер воктене крдалмаште швед-шамычым сененыт. Князьым моштен вуйлатымышлан да сёгы-машке шумыллан тылеч вара Невский манах тўнгалынит.

Йомак шўлышан вер

Кенгеж шке семынже мотор пагыт гынат, йочасадыште икшы-ве-влакын модмо верыштым эре тўзатена. Йошкар-Оласе 80-ше номеран «Ўжара» йочасадыште арт-объект проект пашам ышта. Кажне группо ача-ава-влак полшымо дене сўрал верым ямдыла. Теве кайык еш дене палдарыме шуэш (снимкыште). Тудым «Капелька» группо келыштарен.

Тыгай сомыл кумдыкым сыл-нештарымаш веле огыл. Тиде йочам чын воспитатлымаш. Йомакысе гай поро герой-шамычым ончен, икшыват сай койышан кушкеш, моторлыкым умылаш тунемеш, пўртўсым аралаш тўнгалеш.

Надежда ГОДУНОВА.
Авторын фотожо.

Кажне енгын,
ешын, элын шке
йўлаже уло.
Икмынарже
дене палдарена.

17 июль –
илыш-йўлан
кечыже

Швецийыште кажне кургарнян кастене еш дене телевизорым ончат да тамле кочкышым сийлат, икте-весе дене мутланат. Тиде йўлам «фредагсмюс» маныт.

Болгарийыште йочан шўрпўйжў лектын вочмеке, тудым пўрт леведыш ўмбаке кудалтат. Йоча-влак лектын вочшо пўй олмеш кугу корак кўртнў гай пенгыдым конда манын ўшанат.

Голландийыште декабрь тўнгалтыште Синтерклаас пайремым палемдат. Ты кечын ешыште модышым эртарат: икте-весын лўмыштым, кагазеш возен, изи мешакеш пыштат. Варымеке, кажныже ик кагаз гыч луктеш. Тушто возымо лўмын озажлан пўлеклалтше мыскара почеламутым шоныман.

Школ пакчаште

Буймо школын сад-пакчаже кугу верым айла. Тушто шоптырвондо, олмапу, вишне, тёрн, облепихе, шем пызле кушкыт. Школ пакчаште паренгым, кешырым, ушменым, киярым, помидорым, шоганым куштена. А тельым чыла тидым шкеак кочкына.

Кенгежым йоча-влак школ пакчаште практикым эртена. 5-6-шо класслаште тунемше-шамыч куд кече дене пашам ыштена, кугурак-влак – шукрыак кече дене. Ме вўдым шавена, шўкшудым сомылена, емыж-саскам погена. Модын-воштылын, икте-весылан полшен, пашам ыштена.

Евгений ШОРНИКОВ.
Татарстан, Агрыз, Буймо.
Снимкыште: Евгений Шорников.
Фотом школ архив гыч налме.

Мо нерген ойлалтем, палыза

Чевер, йошкарге да шере улам.
Пакчаште, олыклаште кушкам.

Шокшо теплицыште кушкын илем,
Салатышке ужар тўсым пуртем.

Шем-пелганде, чодыраште кушкеш,
Шинча пўсылыкым виянгден кертеш.

0+

Газетым Кыл, информационный технологий да массовый коммуникаций сферым эскерыме шотышто федеральный службын Юл кундем федеральный округысо управленийыштыже регистрироватлыме.
Номер – ПИ № ТУ52-01404,
2023 ий 22 сентябрьыште пумыо.

Марий Эл
Республикысе
«Марий Эл»
увер агентстве» КАУ.
Директор –
Е.И.КУЗНЕЦОВ.
Тўн редактор –
Л.Н.ГРИГОРЬЕВА.

Индекс П4696.
Тираж 1500 экз.
Заказ
Формат – А-4-8.

Учредитель-влак:
Марий Эл Республикысе Тўвыра,
печать да калык-влакын пашашт
шотышто министерстве,
Марий Эл Республикысе
«Марий Эл» увер агентстве» КАУ.

Редакций да издатель: Марий Эл
Республикысе «Марий Эл»
увер агентстве» КАУ,
424006, Йошкар-Ола,
СССР Вооружённый Вийын 70-ше
идалькыше урем, 20-шо пўрт.
Тел. 8(8362) 45-22-82.

Газетым редакцийыште
погымо да верстатлыме,
«Марий Эл Республикысе
Правительствын
типографийже» ООО-што
ямде оригинал-макет гыч
савыктыме.
Типографийын адресше:
424000, Йошкар-Ола,
Комсомольский урем, 112.
Печатьыш пумыо жап –
14-00, фактически – 13-00.

Авторын да редакцийын
шонымашышт тўрлў лийын кертят.
Серыш-влак мўнгтеш огыт колталт.
Ак – кутырен келшыме почеш.

vk.com/yamde_lii
t.me/yamdelii
yamde_lii@mail.ru
yamdelii@mediamari.ru
(автор-влаккан)
Сайтын адресше: ямделий.рф

У конкурс

Венера ден Феликс
ЛАРИОНОВЫТ.
Медведево посёлко.

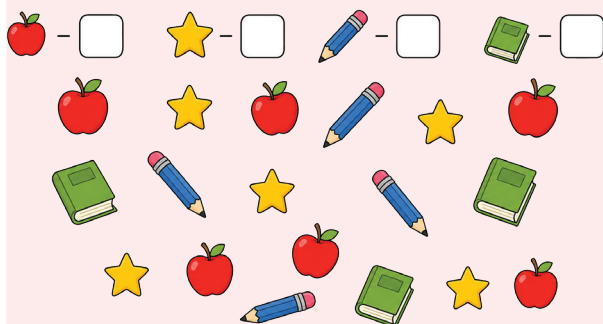
Кенгеж

Поян, тамле.
Сӧрастара, куандара,
сийла.
Шокшо, мотор, пайдале
пагыт.
Жап.

Катя ПАВЛОВА.
Волжский, Сотнур.
Авторын сӱретше.

А ну-ка, шотлыза!

$$4 \text{ apples} = 24$$

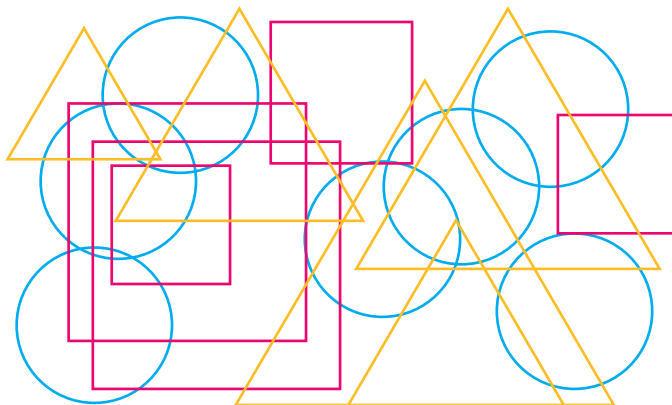
$$4 \text{ cherries} = 28$$

$$4 \text{ items (cherry, banana, banana, banana)} = 11$$

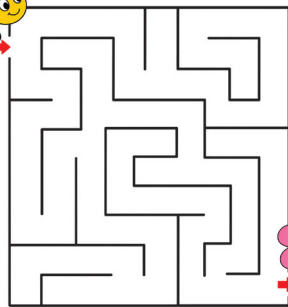
$$4 \text{ items (banana, apple, cherries, apple)} = ?$$

Тыште мыняр фигур шылын?

○ - □? □ - □? △ - □?

Мӱкшлан пеледыш деке
корным ончыктыза.

Кушто
мо шочеш?

Сӱретым чиялтыза

Калыкмутым палыза

Сӱретыште ала-могай
калыкмут шылын.
Тудын тӱналтыш
букважым кугу буква
дене ончыктым.
Калыкмутым палаш
шахматысе ик фигурын
коштмыж дене
пайдаланаш йӧнан. Кӧ
эн ончыч верештеш?

Н	О	О	Ч	Е
Е	Н	Г	И	Н
К	Е	Е	К	А
А	Д	О	Ч	Т
Ш	Ы	К	Л	Е